



ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE

XI.

MEDZINÁRODNÝ
ORGANOVÝ FESTIVAL

23. apríla — 30. apríla 1981

KOŠICE

XI. MEDZINÁRODNÝ ORGANOVÝ FESTIVAL

Na XV. Košickej hudobnej jari v roku 1970 zazneli po prvýkrát koncerty organovej hudby na I. medzinárodnom organovom festivale. Bol to historický medzník vo vývoji hudobnej kultúry na východnom Slovensku. Jeho význam je celoštátny a výberom kvalitných umelcov — organistov sa radí medzi najlepšie organové festivaly v Európe. Je už homogénnou súčasťou Košickej hudobnej jari. V tejto súvislosti pripomíname meno zakladateľa MOF v Košiciach, zaslúžilého umelca Ivana Sokola, ktorého umenie máme opäť možnosť počuť na otváracom koncerte KHJ v diele L. Fišera — Albert Einstein.

Na XI. medzinárodnom organovom festivale sa predstaví celkom 8 organistov: I. Sokol, A. Luy, N. Visič, A. Zúriková, V. Rabas, M. Haselböck, G. Schneider. Všetci menovaní organisti sú nášmu košickému poslucháčovi dostatočne známi. Ich umenie zaručuje vysoký umelecký zážitok. Okrem recitálových programov bude s umelcami účinkovať na dvoch koncertoch Štátna filharmónia Košice a na jednom koncerte Žilinský komorný orchester.

Na všetkých doterajších ročníkoch MOF v Košiciach sme počuli umelecky hodnotné diela a hodnotné výkony. Boli preto obohatením hudobného obzoru poslucháčov. Organizátori MOF si preto úprimne želajú, aby aj tohtoročný organový festival ostal vo vedomí svojich milých poslucháčov ako jeden z najlepších a najhodnotnejších.

prof. Vladimír Č u c h r a n,
riaditeľ ŠFK



ANNA ZÚRIKOVÁ sa veľmi skoro zaradila k popredným reprezentantom slovenského hudobného umenia.

Na košickom konzervatóriu študovala u prof. Ivana Sokola. Na VŠMU v Bratislave u doc. dr. F. Klindu. Vo svojich štúdiách pokračovala na Conservatoir Royale v Brusseli u organistu K. D'Hoogha (aj čembalo) a absolvovala Seminár modernej hudby v Brusseli. Po úspechoch na Medzinárodných kurzoch vo Weimare, Lisztovej súťaži v Budapešti a na Grand Prix de Chartres začala koncertovať nielen v hudobných centrách v ČSSR, ale aj v zahraničí (PLR, NDR, ZSSR). A. Zúriková si kladie vysoké umelecké ciele, na ktoré dbá pri štúdiu každého nového diela. Využíva pri ňom vrodenný talent, nadobudnuté vedomosti a bohatú invenciu. Svojou muzikalitou, šarmom a bezprostrednou prirodzenosťou ľahko nadväzuje kontakt s publikom, ktoré strháva do sveta interpretovaných diel najrozličnejších štýlových a žánrových odtieňov. Jej koncerty či už sólistické alebo s orchestrom predstavujú vždy pozoruhodný tvorivý akt. Domáca aj zahraničná kritika vysoko cení interpretačné majstrovstvo tejto mladej slovenskej organistky.

OTVÁRACÍ KONCERT
XI. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU

Štvrtok 23. apríla 1981 o 19,30 hod. Dom umenia

ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE

Sólisti:

ANNA ZÚRIKOVÁ
NATAŠA VISIČ, ZSSR
ANDRÉ LUY, Francúzsko

Dirigent:

BYSTRÍK REŽUCHA

PROGRAM :

JÁN ZIMMER (1926)

Koncert pre organ, sláčikový orchester a bicie nástroje dielo 27

Fantázia
Toccatá
Prelúdium a fúga

* * *

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL (1685—1759)

Koncert pre organ a orchester g mol, op. 4 č. 1.

Allegro
Adagio
Andante

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685—1750)

Koncert pre organ a orchester d mol

Allegro
Adagio
Allegro



ANDRÉ LUY narodil sa v r. 1927. Študoval v Neuchâtelé a v Ženeve. Po ukončení štúdií vykonával funkciu organistu v rôznych mestách Francúzska a Švajčiarska. Je pedagogicky činný ako profesor na Vysokej hudobnej škole v Sarrebrucku a na Konzervatóriu v Lausanne. Je členom Koncertnej spoločnosti pri Katedrále v Lausanne, kde vystupujú nielen domáci organisti, sólisti a zbory, ale aj mnoho zahraničných umelcov. Na koncertoch predviedol súborné diela J. S. Bacha vrátane Umenia fúgy, Koncerty pre organ a orchester G. F. Händla. Spolupracuje s rôznymi orchestrami, súbormi, komornými a vokálnymi telesami. Je hosťom európskych organových festivalov (v Lausanne, Montreuxe, Brusseli, Berlíne — Bachove týždne, Olomouci a i.) Nahráva pre rozhlasové a gramofónové spoločnosti.

André Luy koncertuje po celej Európe (Francúzsko, Belgicko, Holandsko, Luxembursko, NDR, NSR, Rakúsko, Taliansko, Maďarsko, Poľsko, Švédsko). Koncerty A. Luya sa stretávajú s veľkým ohlasom u koncertného publika.

DRUHÝ KONCERT

XI. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU

Piatok 24. apríla

o 20,00 hod.

Dóm sv. Alžbety

ORGANOVÝ RECITÁL

ANDRÉ LUY

Francúzsko

PROGRAM :

LOUIS MARCHAND (1669—1724)

Prélude
Fugue
Basse de trompette
Récit de tierce
Dialogue en ut majeur

AUGUSTIN BARIÉ (1883—1915)

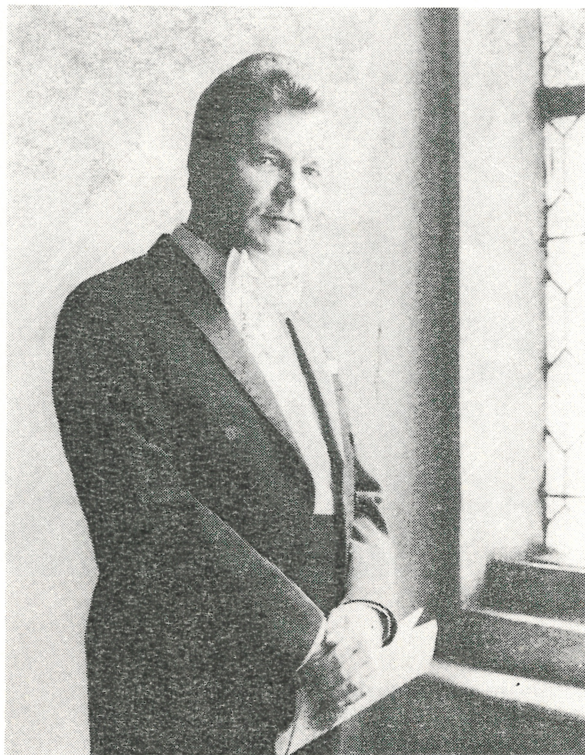
Symphonie op. 5
Prélude
Fugue
Adagio
Intermezzo
Finale

JEHAN ALAIN (1911—1940)

Suite (1934)
Introduction et variations
Scherzo
Choral

ERIC SCHMIDT (1906)

Deuxième Toccata



VÁCLAV RABAS narodil sa v r. 1933. Otec, dedinský organista a učiteľ hudby, mu dal základy husľovej a klavírnej hry, vrátane znalosti hudobnej teórie. V štúdiách pokračoval v Chrudime a Pardubiciach. Tu začala jeho intenzívna, cieľovedomá práca ako v odbore klavírnej a organovej hry, tak aj v hudobnej teórii. V r. 1950 začína študovať na pražskom konzervatóriu v organovej triede prof. dr. J. Kubáta. Pod jeho citlivým vedením vyvíja bohatú koncertnú činnosť.

V r. 1951 získava 1. cenu v hre na organ v súťaži čs. konzervatórií. Na AMU v Prahe je žiakom prof. Dr. Reinbergera a štúdium na tejto škole ukončil s vyznamenaním. V r. 1958 na organovej súťaži Pražskej jari získava 1. cenu a titul laureát napriek tomu, že bol jedným z najmladších účastníkov. V súčasnosti pôsobí ako riaditeľ Ludovej školy umenia v Pardubiciach. Nahrал mnoho gramofónových platní, zúčastnil sa zahraničných zájazdov — ZSSR, NDR, Poľsko, Francúzsko, Švédsko, Holandsko, Španielsko a i. Václav Rabas je umelec, ktorý upútava svojou fantáziou a technikou a pre ktorého hra nie je iba virtuóznou príležitosťou, ale trvalým životným vyznamom.

TRETÍ KONCERT
XI. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU

Nedeľa 26. apríla 1981 o 19,30 hod. Dom umenia

ORGANOVÝ RECITÁL

VÁCLAV RABAS

Praha

PROGRAM :

CĚSAR FRANCK (1822—1890)

Pièce heroique
Cantabile
Choral a mol

MILOSLAV KABELÁČ (1908)

Fantázia d mol

BOHUSLAV MARTINŮ (1890—1959)

Vigilia

OTMAR MÁCHA (1922)

Tri toccaťy pre organ
Smútočná
Vianočná
Svadobná



MARTIN HASELBÖCK sa narodil v r. 1954 vo Viedni. Prvé hudobné vzdelanie získal už v rodičovskom dome. Svoje štúdiá dokončil na Vysokej hudobnej škole vo Viedni a v Paríži: organ a čembalo, kompozíciu a sakrálnu hudbu. Na medzinárodnej organovej súťaži vo Viedni v r. 1972 získal 1. cenu. Koncertoval nielen po celej Európe ale aj v Severnej a Južnej Amerike, Austrálii, Afrike. Je veľmi častým hosťom medzinárodných festivalov, na ktorých vystupuje ako organista aj ako čembalista ako duo so svojím otcom Hansom Haselböckom (už bol hosťom nášho festivalu). Martin Haselböck prednáša na rôznych majstrovských kurzoch a letných festivaloch po celej Európe ale aj v Amerike. Od r. 1979 je profesorom Vysokej hudobnej školy vo Viedni. Spolupracuje s rozhlasovými, televíznymi a gramofónovými spoločnosťami v Európe aj v Amerike. M. Haselböck je činný nielen ako sólista, profesor ale aj ako skladateľ.

Napísal niekoľko skladieb pre organ, komorné súbory a niekoľko piesní pre Viedenský chlapčenský spevácky zbor. Kritika po celom svete vysoko hodnotí vystúpenia Martina Haselböcka.

ŠTVRTÝ KONCERT

XI. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU

Utorok 28. apríla 1981

o 19,30 hod.

Dom umenia

ORGANOVÝ RECITÁL

MARTIN HASELBÖCK

Rakúsko

PROGRAM :

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685—1750)

Prelúdium a fúga h mol BWV 544

JEHAN ALAIN (1911—1940)

Deux pièces
Chant donné
Fantasmagorie

CARL PHILIPP EMANUEL BACH (1714—1788)

Sonáta č. 3 F dur
Allegro
Largo
Allegretto

CÉSAR FRANCK (1822—1890)

Final

* * *

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756—1791)

Adagio a fúga c mol KZ 546

FRANZ SCHMIDT (1874—1939)

Organový chorál „O wie selig“
Toccata C dur (1924)

Improvizácie na dané témy



GISBERT SCHNEIDER narodil sa v r. 1934. Hru na organ začal študovať vo Weimare u prof. J. E. Köhlera. V štúdiách pokračoval na Vysokej škole hudobnej v Essene v triede prof. S. Redu. Súčasne študoval aj dirigovanie. Zúčastnil sa niekoľkých medzinárodných organových súťaží — aj Pražská jar — na ktorých získal popredné miesto. Od r. 1969—1979 zastával funkciu organistu a dirigenta chóru „Kantorein Velbert“ v Mulheime/Ruhr.

Toho času je profesorom organovej hry a improvizácie na hudobnej akadémii „Folkwang“ v Essene. G. Schneider často koncertuje nielen vo svojej vlasti, ale v rôznych centrách Európy, je hosťom mnohých medzinárodných festivalov a členom poroty na medzinárodných organových súťažiach. Je docentom Medzinárodnej letnej akadémie v Haarleme. Často premieruje skladby súčasných skladateľov. Spolupracuje tak s rozhlasovými spoločnosťami ako aj gramofónovými závodmi.

Hobojista **TASKIN ORAY** narodil sa v r. 1950 v Istanbule. V rokoch 1961—68 študoval na konzervatóriu Izmir. V r. 1968 sa dostal do Paríža k profesorovi P. Pierlotovi. V štúdiách pokračoval na hudobnej akadémii v Essene u prof. P. W. Freita. Na rôznych súťažiach získal prvé ceny. Od r. 1974—1980 zastával funkciu sólo hobojistu v Symfonickom orchestri v Düsseldorfe. Od r. 1980 je docentom na hudobnom inštitúte Roberta Schumanna v Düsseldorfe. Jeho sólistická činnosť je veľmi bohatá. Meno Taskina Oraya je známe po celej Európe.

PIATÝ KONCERT
XI. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU

Streda 29. apríla 1981

o 19,30 hod.

Dom umenia

ORGANOVÝ KONCERT

GISBERT SCHNEIDER — organ, NSR

TASKIN ORAY — hoboje, Turecko

PROGRAM :

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685—1750)

Prelúdium a fúga e mol BWV 548

JOHANN LUDWIG KREBS

Fantázia f mol pre hoboje a organ

JOHANN SEBASTIAN BACH

Chorálová predohra BWV 662

JOSEF FRIEDRICH DOPPELBAUER

Sonáta pre hoboje a organ

Allegro moderato

Larghetto

Capriccioso

* * *

WOLFGANG STOCKMEIER

Sonáta pre hoboje a organ (1971)

Ziemlich ruhig

Frei, sehr lebhaft

JOHANN SEBASTIAN BACH

Prelúdium a fúga Es dur BWV 552



ŠTÁTNY KOMORNÝ ORCHESTER ŽILINA vznikol 1. januára 1974. Takto aj severná časť stredného Slovenska dostala profesionálne hudobné teleso. Dramaturgia orchestra je určená jeho komorným obsadením a preto sa zameriava na hudobné hodnoty baroka a klasicizmu, ako aj na tvorbu XX. storočia, so zvláštnym zreteľom na diela slovenských autorov. Štátny komorný orchester Žilina okrem pravidelných koncertov vo svojom sídle a v slovenských mestách pravidelne vystupuje na BHS, na Prehliadke súčasnej slovenskej tvorby a má za sebou aj rad úspešných zahraničných zájazdov (Belgicko, Španielsko, Rakúsko, Bulharsko, Poľsko a Fínsko). So súborom spolupracovali mnohí významní zahraniční i československí umelci, z ktorých spomenieme Igora Oistracha, André Gertlera, Sášu Večtomova, Bohdana Warchala, Mariána Lapšanského a i.

Z Á V E R E Ā N Ý K O N C E R T
XI. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU

Štvrtok 30. apríla 1981

o 19,30 hod.

Dom umenia

Sólisti:

ŠTÁTNY KOMORNÝ ORCHESTER ŽILINA

MARTIN HASELBÖCK, Rakúsko, organ

GISBERT SCHNEIDER, NSR, organ

TASKIN ORAY, Turecko, hoboĵ

P R O G R A M :

GEORG PHILIPP TELEMANN (1681—1767)

Predohra národov

ERNST KŘENEK (1900)

Koncert pre organ a orchester op. 20

FRANTIŠEK VINCENC KRAMÁŘ (1759—1831)

Koncert pre hoboĵ a orchester F dur op. 52

* * *

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL (1685—1759)

Koncert pre organ a orchester d mol, op. 7, č. 4

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756—1791)

Symfónia č. 29 A dur KZ 201

Allegro con spirito

Andante

Menuetto

Allegrocon spirito

Záverečný koncert XI. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU
Štvrtok 30. apríla 1981 o 19,30 hod. Dom umenia

ŠTÁTNY KOMORNÝ ORCHESTER ŽILINA

Dirigent : JAN VALTA

Solisti : MARTIN HASELBÖCK , Rakúsko, organ
GISBERT SCHNEIDER, NSR, organ
TASKIN ORAY, Turecko, hoboje

PROGRAM :

G.F. TELEMANN

Predohra starých a moderných národov

Andante maestoso

Menuet 1 - Menuet 2

Les allemand anciens/Starí Nemci /

Les allemands modernes

Les svedois anciens/starí Švédí /

Les svedois modernes

Les danois anciens/Starí Dáni /

Les danois modernes

Les vieilles semmes amusants

/Zábavné staré ženy /

ERNST KRÉNEK

Koncert pre organ a orchester

FRANTIŠEK VINCENC KRAMÁŘ : Koncert pre hoboje a orchester

F dur op. 62

Allegro

Adagio

Rondo

.....
GEORG FRIEDRICH HÄNDEL : Koncert pre organ a orchester č.10

d mol, op. 7 č. 4

Adagio

Allegro

Allegro

WOLFGANG AMADEUS MOZART : Symfónia č. 29. A dur KZ 201.

Allegro con spirito

Andante

Menuetto

Allegro con spirito

Z dobového improvizáčného zvyku, z tejto potreby vznikli **Händlove organové koncerty**. Händel dirigoval svoje opery a oratóriá od clavecinu. Od clavecinových medzihier v operách prešiel k fantáziám alebo capricciam, ktoré hrával na malom organe (pozitív) v prestávkach oratórií: toto muzicirovanie malo taký veľký úspech, že tohto zvyku sa už Händel navzdal. Händlovi súčasníci tvrdia, že obecnosť, ktoré chodilo na oratóriá, vábili omnoho viac Händlove improvizácie, než jeho oratóriá. Aby sme ich (organové koncerty) správne pochopili, nesmieme zabúdať, že boli komponované pre divadlo. Nečakajme od týchto skladieb vážny, prísny a hutný bachovský štýl. Je to skvelá hudba pre zábavu, prístupná, ale aj nádherná a žiarivá. Jej charakter je tu patetický, tu iskrivý, tu rozjímavý, tu tanečný, plný protikladností a v tematike vonkoncom nie „barokove“ ťažkopádny. Práve tieto diela napísal Händel pre široký okruh poslucháčov. „Ticho! Tu vám nič nie je platné, že máte priazeň lordov. Tu je Händel kráľom...“ uverejnil Grubstreet Journal nadšenú báseň o Händlových organových koncertoch. Jestvujú dve vydania Händlových organových koncertov: op. 4 z roku 1738, teda z roku začiatku jeho oratórnej tvorby, a op. 7 z roku 1761, čiže z času krátko po jeho smrti. Obe veľké zbierky patria, pokiaľ ide o Händlova melodickú invenciu, medzi jeho najveľkolepejšie skladateľské činy.

Prvý koncert g mol op. 4 patrí k najobľúbenejším. Larghetto, e staccato pompézne, plné sily, pôsobivé predovšetkým vďaka protikladu medzi mohutnými orchestrálnymi nástupmi a nežnými, ľahko kolorovanými partiami organovými. Nasledujúce Allegro je typicky händlovské: ostro ohraničená diatonická téma sa strieda so živými koncertantnými miestami. Najelementárnejšia kontrapunktika spôsobuje až do konca časti koncentrovanú hustotu sadzby. Andante má, ako to bolo u starých majstrov zvykom, iba funkciu prechodu. Posledná časť, tanečne sa rozvíjajúce Andante v trojosminovom takte s variáciami, pripomínajúcimi viaceré čembalové skladby, je však oproti nim vrúcnejšia, ľudovejšia.

Štvrtý koncert d mol z druhej zbierky (op. 7) vo vážnej d molovej tónine má celkom odlišný charakter. Händel tu vytvoril nádherné, boľstné Adagio, mocné, čiastočne fugované, čiastočne figurované D durové Allegro a záverečná časť opäť v trojosminovom takte, ktorá je organovým prepisom veľmi známeho finále tretej klavírnej suity.

Povaha tvorby **J. S. Bacha** bola diktovaná, ako to bolo aj u ostatných skladateľov jeho doby, potrebou praxe. Hudba k náhodnému budúcemu použitiu takmer neexistovala, na druhej strane všetko, čo vzniklo, sa dostalo hneď k poslucháčovi. Keď sa Bach stal vedúcou osobnosťou Telemannovho spolku v Lipsku, musel sa starať aj o jeho repertoár. Z tejto doby — z rokov 1730—33 — pochádza aj sedem koncertov pre čembalo (organ, klavír). Ani jedna z týchto siedmich kompozícií nebola pôvodne myšlená pre klávesový nástroj: väčšinou sú to prepisy husľových skladieb. Prvá a druhá časť koncertu d mol použil Bach aj v úvodnej symfónii kantáty č. 146. Prvá a tretia časť koncertu majú formu Concerta grossa, v druhej časti sólový nástroj jemne sprevádzajú sláčikové

nástroje. Sólový part tu poskytuje hráčovi oveľa lepšie možnosti uplatnenia virtuóznej hry, než v iných koncertoch.

Prelúdiá a fúgy h mol, e mol, Es dur patria k Bachovým vrcholným organovým skladbám. Vznikli v Lipsku v období rokov 1727—1736, keď Bach revidoval svoje staršie skladby a pracoval usilovne pre svätotomášsky zbor. V **Prelúdiu a fúge h mol** sa Bach vracia k buxtehudovskému skladateľskému princípu niekoľkých hudobných myšlienok. Ornamentálne veľmi bohaté prelúdiu nám pripomína tradíciu nemeckých organových koloristov, fúga má veľmi výraznú tému, ktorá nám pripomína slovenskú ľudovú pieseň.

Prelúdiu a fúga e mol nás upúta už na prvé počutie chromatickou harmóniou s bohatým využívaním priefahov—durezza. Fúga uplatňuje túto chromatiku hneď v tvare témy. Fúga je aj po formovej stránke veľmi zaujímavá, po uplynutí druhého prevedenia je fúgová práca prerušená, je vložená toccata (113 taktov), ktorá pracuje hlavne s pasážovými behmi a len okrajovo sa dotýka prvkov fúgovej témy. Potom sa skladateľ znovu vracia k fúge a opakuje obidve prevedenia. Spojenie tejto reprízy s toccatou, t. j. nasadenie a prechod od jedného typu k druhému, je brilantnou ukážkou skladateľskej suverenity.

Prelúdiu a fúga Es dur tvorí súčasť tzv. Clavierübung III. Je to zbierka 10 veľkých a 11 malých spracovaní chorálov. Prelúdiu Es dur je umiestnené na začiatku zbierky a fúga na konci, je však zrejmé, že patria k sebe. Prvá myšlienka Prelúdia je majestátna, dôstojná v bodkovanom rytme, charakteristickom pre slávnostnú francúzsku ouvertúru. Druhá myšlienka má mäkší, lyrický nádych, v tretej myšlienke vyciufujeme priam dravú silu. Fúga je napriek zdanlivej veľkorysosti jednoduchšia. Sú to vlastne tri pomerne nevelké fúgy, pričom v druhej a v tretej sa ozýva aj téma z prvej. Prvá fúga je vyslovene vokálne cistená, druhá téma je vzdušnou figuráciou celkom jednoduchého sledu, téma tretej fúgy je pohyblivá, radostná, ba až vzletná.

Chorálová predhra „Allein Gott in der Höh“ patrí do zbierky osemnástich lipských chorálov. Bach trikrát v tejto zbierke spracoval tento chorál. Na koncerte počujeme prvé spracovanie, kde obdivujeme bohato zdobenú melodickú líniu v sopráne (vrchnom hlase).

G. Ph. Telemann — nemecký organista a skladateľ, súčasník G. F. Händla a J. S. Bacha po štúdiách práva venoval sa už len hudbe. Rozvinul veľmi bohatú umeleckú činnosť hlavne ako hudobný riaditeľ v Hamburgu. Jeho tvorba je neobyčajne rozsiahla. Bol multiinštrumentalistom, ovládal dobre skoro všetky vtedajšie hudobné nástroje a niet preto divu, že pre ne dokázal veľmi ľahko písať hudbu dobre hrateľnú a prístupnú v mnohých prípadoch i amatérom. Hoci tvoril s neobyčajnou ľahkosťou, jeho skladby nesú pečať dokonalého skladateľského majstrovstva. Odľahčenosť, prístupný, zrozumiteľný výraz i galantná uhladenosť, to sú hlavné znaky Telemannovej hudby. Jeho skladby ovplyvnené aj talianskymi a francúzskymi vzormi, gravitujú čiastočne už k polobarokovému galantnému slohu.

J. L. Krebs bol jedným z najvýznamnejších žiakov J. S. Bacha. Vďaka nemu sa nám zachovalo veľa organových diel J. S. Bacha. Ako organista pôsobil v Zwickau a v Altenburgu. Zanechal veľký počet diel pre organ a iné nástrojové zoskupenia, z ktorých cítime veľký vplyv učiteľa. Vo *Fantázii f mol pre hoboj a organ* obdivujeme decentnú kontrapunkticko-imitačnú prácu a veľké melodické bohatstvo autora.

Druhý syn J. S. Bacha **C. PH. E BACH** prežil existenciu ako človek usilovný, premýšľavý a vplyvný. Obrátil sa ochotne k novému štýlu „galantnej hudby“ a hoci si bol vedomý otcovho významu, považoval kontrapunktický spôsob práce za prekonaný. Je autorom kantát, oratórií a množstva inštrumentálnej hudby. Jeho obľúbeným nástrojom bolo čembalo a skladby, ktoré pre čembalo napísal mu zaistili miesto v dejinách hudby. Nemaľou mierou prispel k vytvoreniu sonátovej formy — tá sa začala kryštalizovať práve uňho a u skladateľov manheimskej školy. Veľký význam má aj jeho teoretické dielo „Versuch über die wahre Art das Klavier zu spielen“ — Pojednanie o tom, ako sa má hrať na klavičembale. Všetko znaky nového, galantného štýlu má **Sonáta č. 3 F dur**. Je zaujímavé porovnať vrcholné skladby (ktoré odznejú na koncertoch) J. S. Bacha — otca — so skladbou už iného štýlu — syna.

V hudobnom myslení nastal obrat, vedúci k viedenským klasikom. Opustenie polyfónie, nezáujem skladateľov o organ spečatili úpadok organového umenia. Keďže viedenský klasikovia sa zameriavali na inú oblasť hudby ako organovú, nachádzame v tomto období v organovej hudbe citeľnú medzeru (jedno storočie), ktorú zakončil až F. M. Bartholdy. Súdiac podľa univerzálneho talentu **W. A. Mozarta** predpokladáme, že vedel i na organe veľmi dobre hrať. Pri svojom pobyte v Prahe navštívil v polovici novembra roku 1787 strahovský kostol a obdivoval 53-registrový organ tamojšieho kostola. Mozart podľa správ ohromil svojou hrou všetkých prítomných. Mozart napísal 15 sonát pre viacero nástrojov a organ. Sú to skladby väčšinou trojdielne, pripomínajúce časti sonát, alebo kvarteta. Organ sa obmedzuje väčšinou len na harmonický sprievod generálbasu. V posledných rokoch svojho života napísal Mozart niekoľko skladieb pre organový strojček v hodinách, alebo pre valec do malého organa. Tieto skladby boli teda určené pre mechanickú hudobnú hračku, strojček, volaný tiež flautové alebo píšťalové hodiny, ktorý bol v čase viedenských klasikov veľmi obľúbený. Mozart pri komponovaní týchto skladieb bol obmedzovaný rozsahom strojčka, na druhej strane však mohol písať neviazaný na rozsah a hrateľnosť ľudskej ruky. O funkcii pedálu u Mozarta môžeme usudzovať, že tak ako juhonemeckí majstri obmedzoval sa len na držanie dlhších, základných hlasov.

Symfóniu A dur č. 29 zaraďujeme medzi tzv. rané symfónie W. A. Mozarta. U tejto symfónie cítime ešte vplyvy M. Haydna, ktorého si Mozart veľmi vážil. Na symfónii nás zaujme romantický ladené Andante, zvlášťne pôsobí aj menuet, ktorý pripomína skôr budúce symfonické scherzá.

F. Schmidt, rakúsky skladateľ a pedagóg narodil sa v Bratislave. Študoval o. i. aj u A. Brucknera, pedagogicky bol činný na konzervatóriu, neskôr na hudobnej akadémii vo Viedni. Úňho študoval aj Š. Németh-Šamorínsky a dr. L. Rajter. Štýlove nadväzuje na pozdnoromantické tradície. Napísal aj niekoľko organových skladieb, z ktorých si vypočujeme organový chorál a Toccatu C dur. Je to až neúprosne prísná motorická hudba. Úvodná vstupná myšienka kraľuje celým dielom — odhliadnuc od legátovej línie v štvrtových hodnotách, ktorá prístupuje neskôr, ale výrazne sa neprejaví. Po repríze začína tempová gradácia, téma sa objavuje v dvojnásobných hodnotách.

E. Křenek, rakúsky skladateľ, dirigent a publicista je považovaný za najuniverzálnejšieho skladateľa súčasnosti. Vyšiel z pozdného romantizmu, potom ho inšpirovali džez a moderná tanečná hudba. Neskôr ho zaujala dodekafónia, v posledných rokoch sa zaoberá polyštruktúrnou technikou. Organ vždy stál u skladateľa v popredí záujmu. Okrem **Koncertu pre organ op. 20**, napísal ešte množstvo organových diel (sonáty, fantázie a pod.).

Slovenský hudobný skladateľ **Ján Zimmer**, sám vynikajúci organista a klavirista, prenáša aj do svojich početných symfonických a komorných diel prvky lineárnej predstavivosti. Jeho organové diela — Prelúdium a dvojité fúga cis mol, Fantázia a Toccata, Concerto in D, **Koncert pre organ, sláčikový orchester a bicie nástroje z roku 1957** — sa zo slovenských skladieb najviac priblížili neobarokovému zvukovému ideálu.

F. V. Kramář, bol jedným z veľkého počtu českých hudobníkov, ktorí odišli za uplatnením do cudziny. Pôsobil vo Viedni, kde získal miesto dvorného skladateľa a bol posledným, kto túto funkciu — viedenského dvorného skladateľa — zastával. Kramář bol ako skladateľ v svojej dobe veľmi uznávaný. Dnes sa najviac hrávajú jeho nástrojové koncerty a hudba komorná. I v tomto koncerte sa hobj vo funkcii koncertantného nástroja výrazne uplatňuje v technických i melodických úsekoch skladby.

Vigilia je jediným organovým dielom **B. Martinů**. Ťažko chorý skladateľ napísal dielo v poslednom roku svojho života, na jar r. 1959, pre českého organového virtuóza B. Janáčka. Vypracoval však len náčrt, hudobne však kompletný, konečnú štylizáciu a nástrojovú revíziu realizoval B. Janáček. Skladbu nemožno zaradiť do obvyklých formových schém. Hudobné myšlienky sa voľne rozvíjajú, majú vnútornú súvislosť. Je to dielo meditatívne, umiernené vo výrazových prostriedkoch, patrí teda do skupiny diel záverečného obdobia skladateľa, keď sa zrelý umelec snažil oslobodením hudobnej reči o čo najsilnejšiu účinnosť svojej hudby.

Fantázia českého hudobného skladateľa **M. Kabeláča** je vybudovaná z dvoch kontrastných myšlienok, ktoré sú exponované hneď na začiatku skladby. Tieto dva základné prvky diela — akordická a rýchla, pohyblivá — vystupujú napred vedľa seba, ďalej sú spojované, obmeňované

a dynamicky odtieňované. Skladateľská práca pôsobí v tejto skladbe veľmi jednotným dojmom.

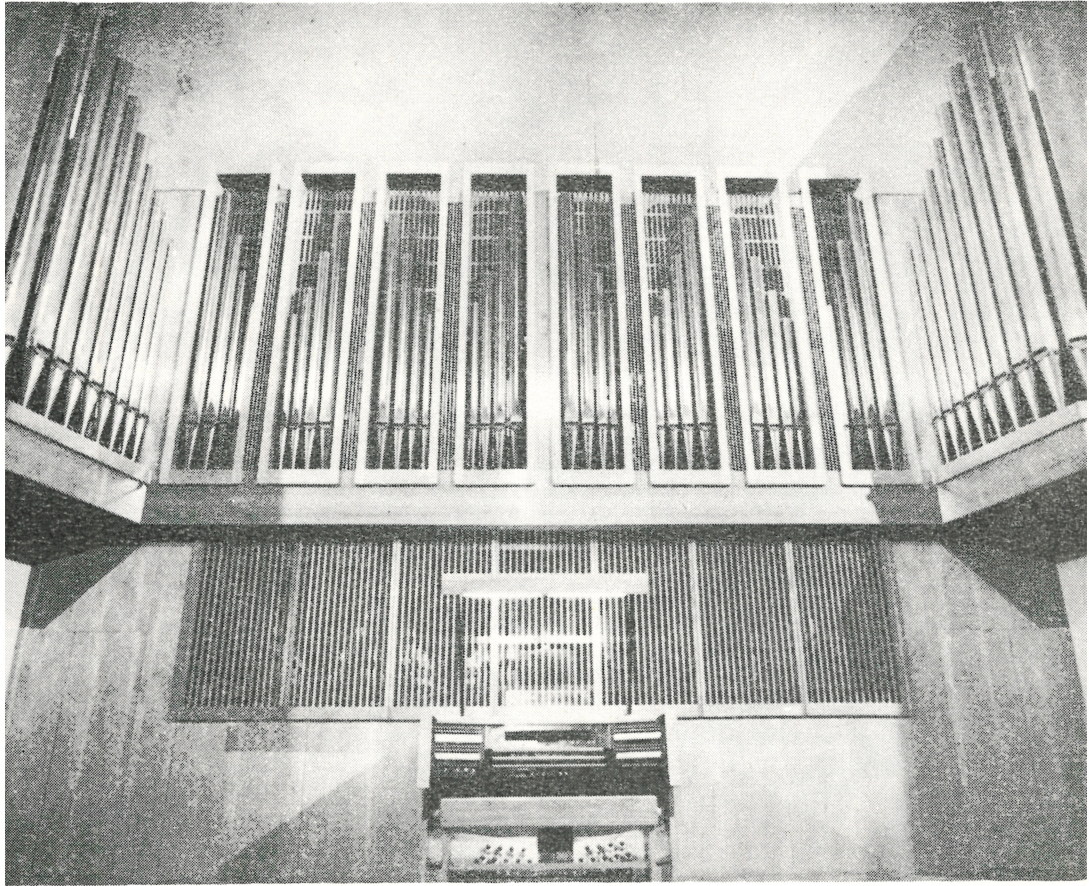
O. Mácha, český hudobný skladateľ použil organ vo svojom oratóriu „Odkaz J. A. Komenského“. Potom nasledovali jeho **Tri toccaty** pre organ, z nich najznámejšia je prvá, smútočná. Je to trojdielna skladba, ktorej prvá časť korešponduje s poslednou. Obe sú tiché a ozyva sa v nich nárek sólového organového registra. Silne s nimi kontrastuje stredný diel s klasickými toccatovými črtami — lesklý plénový zvuk, bohatá motivická figurácia nad výraznými tematickými úryvkami.

Vo francúzskej hudobnej kultúre zaujímal organ vždy postavenie „kráľa nástrojov“. Nikdy sa neizoloval od celkového hudobného vývoja, uplatňuje sa v každom „štýle“, využíva najrozmanitejšie inšpiračné zdroje od ľudových melódií až po exotické zvuky, zvuky prírody. Zakladateľom francúzskej organovej školy bol Jean Titelouze, vrchol dosiahla však v 1. polovici XVIII. st. v dielach **L. Marchanda** a **L. Nic. Clérambaulta**. Z tejto tradície vyšiel aj **C. Franck**, jeden z najväčších francúzskych hudobných skladateľov. Musel však dlho zápasíť o uznanie, ktorého sa mu dostalo až v poslednom období života, keď bol menovaný profesorom skladby na parížskom konzervatóriu. Takmer dvadsať rokov žil v ústraní, pôsobil ako organista a súkromný učiteľ hudby. Ťažiskom Franckovej tvorby boli organové skladby, ktoré patria k tomu najlepšiemu, čo kedy Francúzsko dalo svetovej kultúre. Franck dobre poznal možnosti organa, o ktorom povedal: „Toto je môj orchester“. **Pièce heroique** — Hrdinská balada — je zobrazením osudu hrdinu, ktorý po prekonaní životných strastí, radostí i urputných bojov nakoniec triumfuje v hymnicko záverečnom speve. **Cantabile** je menšia skladba silného výrazu, v ktorej dominuje vrúcna spevnosť. Z **troch chorálov** **C. Francka (E dur, h mol, a mol)**, — ktoré sú vlastne fantáziami na vlastnú chorálovú melódiu — **chorál č. 3 a mol** pôsobí najbezprostrednejším dojmom. Úvodnú brilantnú toccatovú časť vystrieda spevné Adagio — Trúbkové sólo —. Skladba končí znovu toccatou, do ktorej zaznievajú majestátne tóny chorálu.

Finále je vybudované na dôslednom pláne sonátovej formy. Tak ako v klasickej sonáte, aj tu sa stretávame s dvoma proti sebe postavenými kontrastnými témami, ktorých konfliktovosť rieši Franck v tradičnom sonátovom prevedení.

J. Allain, veľká nádej francúzskej hudby zomrel predčasne v najlepšom rozlete svojho génia. Bol žiakom M. Duprého a P. Dukasa. Pôsobil ako organista. Nepripojil sa k žiadnej kompozičnej škole, jeho vzorom bol J. S. Bach, ale inšpiroval sa aj melodikou starých stupníc. Svoje výrazové prostriedky zámerne zjednodušuje, chce pôsobiť iba silou hudobného obsahu.





DISPOZÍCIA ORGANU V DOME UMENIA V KOŠICIACH

I. manuál

Burdon
 Principál
 Flauta rúrková
 Oktáva
 Flauta zobcová
 Kvinta
 Superoktáva
 Mixtúra 5—6x
 Trúbka
 Trúbka
 Trúbka sólová
 II/I
 III/I

III. manuál

	16'	Flauta drevená	8'
	8'	Viola	8'
	8'	Principál	4'
	4'	Roh nočný	4'
	4'	Nazard	2 2/3'
2	2/3'	Flauta priečna	2'
	2'	Tercia	1 3/5'
	1 1/3'	Flauta syčivá	1'
1	1/3'	Mixtúra 4—5x	1 1/3'
	8'	Cimbal 3x	1/3'
	8'	Dulcian	16'
		Hoboj	8'
		Trúbka jasná	4'
		Tremolo	

II. manuál

Kryt
 Kvintadena
 Principál spevný
 Flauta kopolová
 Oktáva
 Flauta lesná
 Kvinta
 Septima
 Superoktáva
 Nóna
 Seskvialtera 2x
 Akúta 4—5x
 Roh krivý
 Šalmaj
 Tremolo
 III/II

Pedál

	8'	Principál	16'
	8'	Subbas	16'
	4'	Oktáva	8'
	4'	Flauta krytá	8'
	2'	Superoktáva	4'
	2'	Pommer rúrkový	4'
1	1/3'	Flauta plochá	2'
1	1/4'	Mixtúra 6x	2 2/3'
	1'	Pozauna	16'
	8/9'	Trúbka basová	8'
2	2/3'	Klarina	4'
	2/3'	I/P	
	8'	II/P	
	4'	III/P	

PATRONÁTY

23. 4. 1981 Východoslovenské hydinárske závody
VŠT — Banická fakulta
BSP pri int. odd. FNŠP
24. 4. 1981 Stredná priemyselná škola elektrotechnická
Stredná priemyselná škola hutnícka
Hutné stavby, Košice
26. 4. 1981 BSP pri Slovenskej knižnici, Lunik 2
Mestské pedagogické stredisko
28. 4. 1981 VŠT — Elektrotechnická fakulta
Štátna sporiteľňa
29. 4. 1981 Prírodovedecká fakulta UPJŠ
BSP Rtg a megavolt. terapia FN
30. 4. 1981 Vysoká škola veterinárska
SOU ZŤS



Zodpovedá: prof. Vladimír Čuchran, riaditeľ ŠFK

Zostavila: Angela Janušková

Rozbor skladieb: Ivan Sokol

Foto: Svätopluk Písecký

Cena: 5 Kčs

Náklad: 1000 ks.